

Stredoveké dukáty

Stredovekí uhorskí panovníci si plne uvedomovali, že peniaze odzrkadľujú hospodársku i politickú silu štátu, a preto svoju peňažnú politiku smerovali tak, že udávali kurz stredovekému hospodárskemu životu celej strednej Európy.

Začiatok zavedenia zlatej uhorskej mince súvisel s obchodným ruchom severotalianskych miest Florencie a Benátok. Ich obchodné cesty spájali západnú a severnú Európu s arabským svetom a zasahovali aj Uhorsko. Medzi Európanmi ako ojedinelé razenie zlatých mincí zaviedli normanskí panovníci v 11. storočí na Sicílii podľa vzoru arabských zlatých dinárov. Stálu zlatú menu zaviedli až v 2. polovici 13. storočia bohaté obchodné mestá Florencia a Benátky. Florencia mala bohaté zásoby zlata a už v roku 1252 sa jej podarilo raziť vlastnú zlatú mincu. Tieto mince sa nazývali fiorino d'oro a razili sa z rýdzeho zlata. Na líci mali obraz štylizovanej ľalie (erb mesta Florencie) a na rube obraz sv. Jána Krstiteľa (patróna mesta). Neskôr v roku 1284 začali raziť aj Benátky vlastné zlaté mince nazývané ducati d'oro, taktiež z rýdzeho zlata. Podľa posledného slova v legende (DVCAT – us) sa tieto mince nazývali dukátmi. Tento názov prešiel postupne aj na mince iných štátov, ktoré razili zlaté mince podľa vzoru Florencie a Benátok. Práve v tomto období začal uhorský panovník Karol Róbert z Anjou raziť vlastnú domácu zlatú mincu. Využil pritom domáce bohaté náleziská drahých kovov, zlata a striebra. Mince mali rýdzosť 23 karátov 9 grénov a priemerná váha bola 3,54 g. Tento prvý typ uhorských zlatých mincí nazývame florény, pretože úplne napodobňujú florentské zlaté mince. Razili sa pravdepodobne v Budíne, ktorý bol sídlom Karola Róberta. V Kremnici sa založila mincovňa až v roku 1328, po tomto roku ich mohli raziť aj tu. Uhorský zlatý florén sa však stal obchodnou mincou pre zahraničie. Uhorský panovník bol nútený raziť aj hodnotnú striebornú mincu tzv. uhorský groš. Po dohode s českým panovníkom Jánom Luxemburským v roku 1327 sa uhorské groše razili podľa vzoru českých grošov. S ich razením sa začalo v Kremnici už pravdepodobne v roku 1329. Tým Uhorsko dostalo pevný mincový systém, v ktorom bol zlatý florén určený pre zahraničný obchod a strieborný groš pre domáce trhy. Razenie týchto nových mincí však nevytláčilo aj razenie drobnejšej striebornej mince ako boli denáre a oboly.

Krátko po začatí razenia grošov v Kremnici dal Karol Róbert raziť aj druhý typ uhorských zlatých mincí – dukáty. Dôvera zahraničných obchodníkov a kupcov k uhorským zlatým minciam bola až taká silná, že nástupca Karola Róberta, Ľudovít Veľký (1342 – 1382) začal viacej raziť dukáty a ku koncu svojej vlády zastavil razbu florénov. Nasledujúci panovníci, t. j. kráľovná Mária (1382 – 1387), Žigmund Luxemburský (1387 – 1437) a ďalší od razenia florénov už úplne upustili. Počnúc dukátmi kráľovnej Márie z uhorských zlatých razieb sa úplne stráca obraz sv. Jána Krstiteľa a nahrádza ho domáci svätec sv. Ladislav, ktorý bol uhorským kráľom v rokoch 1077 až 1095.

Dukáty Žigmunda Luxemburského nadväzujú na dukáty kráľovnej Márie, ale na líci je namiesto maďarsko – anjouovského erbu zobrazený štvordielny erbový štít, v ktorého poliach je striedavo umiestnený maďarský erb s erbom brandenburským (orlica) alebo s erbom českým (lev). Definitívny nástup obrazu domáceho svätca t. j. sv. Ladislava na rube dukátov okrem popretia cudzieho vplyvu je aj dôkazom toho, že v jeho obraze uhorská kráľovská moc našla nové stelesnenie, v čom spočívala aj ich dôvera a obľuba doma i v zahraničí. Dukáty Žigmunda Luxemburského sú aj najpočetnejšie zastúpené v nálezoch a to viac ako v 30. variantoch zväčša s kremnickými mincovými značkami.

Uhorské zlaté mince v 14. a 15. storočí boli určené pre zahraničný obchod. Ich nálezy na Slovensku sú veľmi dôležitými dokladmi pre hlbšie poznanie hospodárskych a kultúrno – politických pomerov na našom území. Ich zloženie svedčí o sile domácej zlatej mince, ktorá bola zvrchovane vládnuou nielen vo vlastnej krajine, ale i v susedných krajinách, kde sa často stala súčasťou domácej meny.

